

FOLK & KIRKE

WWW.KIRKEN.NO/HAUGESUND

NOVEMBER 2017 15. ÅRG. NR. 5

Wholy Martin i Skåre kirke

Helge Martin Framnes stod på scenen under Kirkens Bymisjons «Messe for Gud og hvermann» i Skåre kirke i høst. Vi fikk en prat med ham etterpå om barnetro og viktige personer i livet. Og litt om planene framover.

Les mer om Framnes på side 4.

Ungdom, taushet og tillit

Tema denne gang er taushets- og avvergeplikt. Funn viser at det å løse opp i tausheten likevel kan bevare ungdommenes tillit.

Du kan også lese om Marianne Haugerud i Stefanusalliansen, som gir den forfulgte kristne minoriteten i Egypt en stemme.

FEM SPØRSMÅL TIL EN FRIVILLIG

1. Navn, alder og menighet

Kåre Gaard
Hjelmervik, 46 år,
Skåre menighet.

2. Hva er din oppgave i menigheten?

Jeg er med og driver Hellig Uro, som er en del av søndagsskolen, for barn fra tredje klasse og oppover. I tillegg går jeg gatelang rundt med Folk og Kirke noen ganger i løpet av året.

3. Hvorfor er du frivillig medarbeider?

Jeg synes det er kjekt å kunne være med og bidra som frivillig. Ved Hellig Uro er det mindre alvor, mer spill og lek. Dette passer bra for meg som har mindre interesse for korsang, salmesang, lovsang og lange prekeneser.

4. Hvorfor vil du anbefale andre å være medarbeider i en menighet?

Det er kjekt å få være med og bidra som medarbeider på et sted hvor en treffer så mange

mennesker med ulik bakgrunn og livserfaring. Og dersom vi ønsker en folkelig kirke, så må jo folk bli med og bidra.

5. Hva er det fineste du opplever i menigheten din?

Det fineste jeg opplever her, er at det er stor takhøyde for folk med ulik bakgrunn. I tillegg så opplever jeg kjekke og flotte ansatte, som brenner for det de holder på med.

PROSTENS HJØRNE:

-Hvis jeg ikke får lov til å le i himmelen, vil jeg ikke dit.

Martin Luther var en spennende og sammensatt mann. Det er 500 år siden denne augustinermunken i Wittenberg reformerte kirken. Han fikk enorm betydning for det vi kaller protestantisk teologi og for vår tradisjon.

Det er ubegripelig hvor mye den mannen fikk gjort. Han skrev bøker og salmer. Han underviste studenter. Var høyt oppe – og av og til langt utenfor normal komfortsone.

Han var ikke redd for en frisk diskusjon. Og når vi ser alle bordtalene han skrev og framførte, skjønner vi at han trivdes i sosiale lag. At han var glad i god mat og drikke ser vi av maleriene av den stadig større Martin... Latteren satt løst, som vi forstår av ordene hans i overskriften her.

Først og fremst var han en menneskekjenner og en svært kunnskapsrik teolog. Han hadde ikke noen lettvint holdning til livet. Gudstroen kom til uttrykk på mange måter.

Han hadde ordet i sin makt. Heldigvis har vi tilgang på veldig mye av ordene hans.

Her er noen smakebiter fra Luthers repertoar:

-Du er ikke bare ansvarlig for det du sier, men også for det du ikke sier.

-Å være en kristen uten bønn, er ikke mer mulig enn å leve uten å puste.

-Jeg kjenner ikke veien Gud fører meg, men jeg kjenner godt min veiviser.

-Jeg har hatt mange ting i mine hender, og mistet dem alle. Men hva jeg enn har plassert i Guds hender, det har jeg fremdeles.

-Bibelen er levende, den snakker til meg. Den har føtter, den løper etter meg. Den har hender, den griper meg.

Denne jubileumshøsten er det fine temagudstjenester i kirkene våre. Den røde tråden er NÅDE. Det handler om å være fri. Om at den som har tatt imot Guds nåde, er fri til å elske og tjene sin neste. Fri til å leve som et ansvarlig menneske i samfunnet. Fri til å være en god forvalter av skaperverket.

AV PROST RUNE STEENSÆV ENGEDAL ■

Å være frampå

Flere jobber krever at du ser utover, oppretter kontakt og kanskje må mase litt. Du må være frampå i større eller mindre grad. Frampå for å få en god sak, frampå for å få i stand et samarbeid, frampå for å få publisitet. Jeg har litt blandete følelser for akkurat dette. Det er greit å mase når de

andre kan og vil, men det er jo ikke alltid tilfelle. Og når du har hatt flere jobber, kan det oppstå noen situasjoner der du vegrer deg litt ekstra for å ta akkurat den telefonen eller skrive akkurat den mailen.

I min første jobb trengte jeg ikke å være frampå overfor andre aktører. Og det var så travelt at jeg helst ikke ønsket at andre var frampå med noe heller. «Mas» utenfra økte bare stressnivået. Man hadde nok med å løpe seg gjennom arbeidsdagen for å rekke over alt. Den jobben var jeg litt glad for å legge bak meg etter 17 år.

I min andre jobb måtte jeg være en del frampå hver dag. Men flertallet av de som ble kontaktet satte pris på henvendelsen. Og mange kontaktet oss. «Se her, sjekk dette, skriv om oss!»». Så det var i grunnen ganske så greit. Rett og slett en fornøyelse. Den jobben fikk jeg bare ha i noen år.

Så begynte det å bli litt komplisert. En jobb krevde at jeg var frampå overfor personer innen samme bransje som min første jobb. Nå skulle jeg være den som brøt inn i det travle arbeidet til yrkesgrupper som løper store deler av dagen. Jeg ble selv «mas» utenfra. «Skal vi samarbeide?». «Kan dere følge opp dette?» Den forespørselen satt langt inne.

Begge jobbene jeg har nå krever at jeg til tider må være frampå overfor samme bransje som jobb nummer to. Og gjerne akkurat samme arbeidsplass. Den er vrien. Det er rart å stå på den andre siden og plutselig være en som skal prøve å vinne deres gunst. «Kom til oss, se her, er ikke dette interessant?» Generelt har de ikke noe imot å bli kontaktet, men maktbalansen er litt skjev. Vi trenger dem mer enn de trenger oss, for å si det sånn.

Det smarteste å gjøre er kanskje å tenke på den gangen det å være frampå ga full uttelling. Uten å være skamløst frampå hadde jeg ikke fått oppleve jobb nummer to. Og uten jobb nummer to hadde jeg heller ikke vært aktuell for jobb nummer tre og fire. Da hadde jeg blitt stående i situasjonen som beskrevet i jobb nummer én.

Og da vil jeg heller være litt frampå.

AV EVA BIRKELAND ■

DEN NORSKE KIRKE I HAUGESUND

Folk og Kirke – nyheter fra Vår Frelses, Rossabø og Skåre menigheter. Utgis 6 ganger pr. år. Opplag 13.700.

Redaktør: Eva Birkeland, eb355@kirken.no

Bestilling av annonser: 52 80 95 00 eller post.haugesund@kirken.no, Adr: Kirkekontoret, pb. 612, 5501 Haugesund

Samarbeidspartner layout/trykk: Karmøy Trykkeri as

GODT SAMARBEID:

Torgeir Vea leder misjonsutvalget i Vår Frelasers menighet og samarbeider med Marianne Haugerud i Stefanusalliansen om støtte til «Mamma Maggies» arbeid blant barn i slummen i Kairo.

DE FORFULGTES STEMME

Hun er en levende, smilende formidler av et tragisk budskap: Dersom det ikke skjer en endring raskt, vil det ikke finnes mange kristne igjen i Egypt om noen få år.

Nylig var Marianne Haugerud, kommunikasjonsrådgiver i Stefanusalliansen, i Hauge-sund. Her gleder hun seg over at mange lokale menigheter; Rossabø, Vår Frelasers, Norheim, Skjold og Vikebygd har tatt alliansens arbeid blant diskriminerte kristne i Egypt inn i sine menigheter som et spesielt misjonsprosjekt.

Mens Irak, bortsett fra den kurdiske delen, for alle praktiske formål alt er tomt for kristne og Syria er på god vei, har den kristne befolkningen i Egypt minket fra omlag ti millioner til cirka fem millioner i løpet av få år. De kristne drømmer om å komme seg til USA eller Europa. Unge frasier seg sin tro og konverterer til islam etter et voldsomt kulturelt press. IS-tilhengere og andre radikale muslimske grupper dreper med jevne mellomrom kristne ved å bombe kirker eller meie dem ned på vei ut fra messe. De nektes høye stillinger, for eksempel en karriere i det militære - og mange arbeidsgivere ansetter ikke egyptere med kristne navn.

Vantro

- Når de kristne barna kommer på skolen, får de naturligvis opplæring i arabisk. Opplæringen i dette språket på egyptiske skoler består i å pugge Koranen utenat. Lærerne forteller dem at kristne er vantro som har «tre guder» og at Jesus kun var en av flere profeter, forteller Marianne Haugerud. Mobbing på skolen, fra lærerne og flertallslevene, er utbredt.

Selv om Egypt har vedtatt en lov som tilsynelatende skulle gjøre det lettere å bygge nye kirker, er det de lokale guvernørene som har det siste ordet. Og de sier alltid nei. I de senere år er det faktisk ikke bygget en eneste ny kirke i landet. Ja, selv oppussing av de eksisterende blir effektivt motarbeidet. Det er videre ulovlig å ha kristne samlinger utenom i kirken. Og radikale muslimer anmelder hyppig kristne for «blasfemi». Sist sommer ble alle kristne leire og samlinger avlyst fordi myndighetene ikke kunne garantere de kristne sikkerheten.

rende blir effektivt motarbeidet. Det er videre ulovlig å ha kristne samlinger utenom i kirken. Og radikale muslimer anmelder hyppig kristne for «blasfemi». Sist sommer ble alle kristne leire og samlinger avlyst fordi myndighetene ikke kunne garantere de kristne sikkerheten.

«Bønnen er pulsslaget i den koptiske kirke»

(biskop Tomas, Egypt).

Stefanusalliansen

Alliansen som mange menigheter på Haugalandet nå har bestemt seg for å støtte, er en relativt beskjeden misjonsorganisasjon som får 90 prosent av inntektene sine fra enkeltgivere. Organisasjonen har ikke misjonærer, men bruker de 20 millionene de årlig samler inn på konkrete prosjekter i strøk av verden der kristne forfølges på grunn av sin tro. I Egypt samarbeider de med biskop Tomas og «Mamma Maggie». Og mamma Maggie (67) har en stor organisasjon. Hun er en høyt utdannet akademiker fra Egypt som avbrot karrieren for å ofre resten av sitt liv til et arbeid for de mest underprivilegerte menneskene i Kairos slum. 1500 heltidsansatte jobber i dag, halvparten i barnehager, resten på hjemmebesøk med alt fra helse- og matstell til skole og opplæring i den kristne tro.

- Hun legger veldig vekt på at de kristne fattigbarna må få god kunnskap om den kristne tro - for de kommer til majoritetsskolen der islam er enerådende og pugging av Koranen

obligatorisk. Mamma Maggie brenner for at de kristne barna skal vite hvem de tror på før de begynner på skolen, forteller Marianne Haugerud. Hver uke kommer en medarbeider hjem til tusenvis av kristne familier i slummen. De underviser barna, hjelper familiene og holder kontakten jevnlig, hver uke, helt til barna blir 18 år gamle.

Be for oss

- Kjenner de kristne i Egypt seg trygge på at utenverdenen kjenner deres situasjon?

- Nei, de kjenner seg ofte overlatt til seg selv. Desto gladere blir de når kristne fra andre land besøker dem, viser solidaritet og lytter til deres plager.

- Be for oss, er den koptiske biskopen Tomas fremste bønn. Og de kjenner alle en stolthet over å høre til i en sammenheng fra oldtidskirken som ble etablert i Alexandria i Egypt allerede i år 60 etter Kristus.

- Hvorfor heter dere Stefanusalliansen?

- Fordi vårt «grunn-DNA» er å stå opp for trosfrihet for alle mennesker, og Stefanus var den første kjente kristne martyr. Vi hevder alle religiøse minoriteters rett til å utøve sin tro. Og vi samarbeider med 35 partnere rundt om i verden der kristne diskrimineres og forfølges. Gjennom å støtte «Mamma Maggies» arbeid i Kairos slum, gir vi tusenvis av kristne barn og unge håp i et hav av fiendtlighet og forskjellsbehandling. Det er kjemp flott at vanlige kirkemedlemmer på Haugalandet vil støtte oss - ved å gi i kollekt, bli personlige, faste givere - men først og fremst ved å be. Biskop Tomas i Egypt har kalt bønnen «puls-slaget i den koptiske kirke».

Foto: Eva Birkeland

HVERMANN MED HÅPEFULL VENN

-Jeg har liksom alltid hatt barnetroa vandrende omkring inni meg. Som en liten, tilsynelatende ubetydelig, men ganske håpefull venn, sier Helge Martin Framnes

Haugesunderen med den mørke og inderlige stemmen er bedre kjent for mange under navnet «Wholy Martin». Han forteller at «Wholy Martin» var kjælenavnet hans, og at det etter hvert ble bandnavnet også.

Vi treffer Framnes i Skåre kirke en søndag kveld i september. Han har nettopp opptrådt på arrangementet «Messe for Gud og hvermann», noe han opplevde som meningsfullt.

-Jeg har ofte tenkt at jeg vil gå på «messe for». Jeg synes det høres vakkert ut, og jeg er selv en «hvermann», sier 57-åringen.

Helge Martin Framnes har nettopp flyttet fra storbyen Oslo til lille Høie i Tysvær. Årsaken har et navn, og det er kjæresten Anita Helgeland, som han traff for snart to år siden. Sammen med hennes to barn bor de i et hus ved sjøen. Overgangen fra storbylivet merkes, og Framnes bruker ofte litt tid på å venne seg til nye ting.

-Men så finner man sin plass. Nå bor jeg på landet, og her kan jeg sitte ute på altanen og skrive, smiler han.

Viktige personer i livet

I tillegg til den håpefulle vennen på innsiden som Framnes nevnte innledningsvis, snakker han også om en annen liten fyr som synes å være inni der.

-En liten, litt redd og kanskje noe overfølsom fyr. Det er guttungen i meg. Og der vi har gått, vaklet, falt og reist oss opp igjen - den voksne og den lille guttungen - har barnetroa vandret trofast med stort sett gjennom alle faser i livet.

Han beskriver barnetroen som tynn og sped, og kanskje litt underernært.

- Men den har aldri sviktet helt eller sluppet taket. Den er gåtefull og underlig, og at den har holdt ut med meg er en gåte i seg selv. Den ser kanskje ynkelig ut mot alle store kjensgjær-

ninger, og er ikke særlig selvsikker, men den deler ut drømmer om store ting. Det handler om å komme med den du er, med det du har. Med liv og død, styrker og svakheter, og det du har av håndterlig og uhåndterlig bagasje. Det handler om nåde, ømhet og tilgivelse, og om at størst av alt er kjærligheten.

Musikeren trekker fram en viktig person i livet sitt, den som gjorde at han fikk en liten spire av tro i utgangspunktet.

-Farfaren min, verdens snilleste mann. Han plantet den ømt og kjærlig i meg, matet den med sitt eget vakre vesen - og gjorde ikke mye vesen ut av det.

En annen viktig person i livet til Framnes, var søsteren Inga Beathe, eller «søs» som mange kalte henne. Hun døde mens de begge var ganske unge.

- Ja, hun ble 22 år. Jeg var ett år eldre. Hun ble skutt sammen med forloveden sin. Det var

dramatisk, og det snudde opp ned på alt. Den første tiden etterpå ville jeg ikke gå ute blant folk, og om jeg måtte, var det med solbriller på. Jeg ble sykemeldt fra jobben. Samtidig var jeg far til en liten gutt på under ett år, så jeg måtte prøve å beholde roen. Men man kommer ikke uberørt fra noe sånt. Min søster og jeg var veldig nære, og en viktig bit av livet mitt ble revet vekk. Etter det måtte jeg finne meg et liv igjen, sier Framnes.

Har mer på lager

Selv om han har vært innom andre yrker og studieretninger, har musikken nesten alltid vært der. Hans aller første konsert var i Jondal kirke. Han lånte den gang bandet til Key Stone Singers, et band som etter hvert ble hans eget. Etter det hadde han en rekke bandprosjekter, før «Wholy Martin» oppstod. De har gitt ut to kritikerroste album, først «Vam-

päre songs» i 2004 og så «Beautiful Night» i 2015. På sistnevnte finner vi sangen «Eyes closed», der Framnes har hentet fram gamle sangopptak av sin søster. 57-åringen har i tillegg fått stor oppmerksomhet i musikkbransjen for sine David Bowie- og Leonard Cohen-tolkninger. Cohen-låter framførte han også på «Messe for Gud og hvermann» i Skåre kirke.

Framnes har tidligere spilt for atskillig flere folk på blant annet Høvleriet.

-Skåre kirke og Høvleriet er to helt forskjellige plasser. Men det var fint å spille i kirka i kveld, noe jeg ikke har gjort siden jeg var ung. Lyden i Skåre kirke er veldig fin. Vi har jo hatt mindre konserter flere steder, og da må vi gjerne gjøre låtene litt annerledes for å tilpasse. Da blir det nesten som å oppdage låtene på nytt. Man skal spille og fortelle til det publikummet man har.

Helge Martin Framnes har mange venner i Haugesund han har holdt kontakten med selv om han har bodd lenge i Oslo. Produsent Bjørn Fløystad bor også i Haugesund, mens resten av bandet holder til i Oslo. Det blir flere opphold i hovedstaden for å øve med dem, men mange framtidige låter kan nå se dagens lys i Haugesund.

-Jeg har leid meg et kontor på Gamle Slaktehuset der jeg kan styre på og spille, og jeg skal fortsette å lage låter, lover han.

Stillheten ute på altanen i huset på Høie skal også utnyttes.

-Kanskje kan jeg finne roen til å skrive noe lengre enn en låt også. Jeg vet ikke helt hva, men jeg har noen eventyr, dikt og historier på lager, smiler Helge Martin Framnes.

AV EVA BIRKELAND ■

Foto: Amalie Monsen

SKATTKAMMERET FIKK BARN ER BRA!-PRISEN 2017

-Utrolig kjekt å bli sett og verdsatt, sier leder på Skattkammeret Gunn Marit Bjelland

Skattkammeret er Kirkens Bymisjons sportsbibliotek og hangout, der barn og ungdom til og med videregående skole kan låne gratis utstyr til sport og fritid. Skattkammeret tilbyr også mange spennende kurs for unge, som for eksempel tegning, graffiti og parkour - helt gratis!

Leder Gunn Marit Bjelland var overrasket og glad da hun vant, og var et eneste stort smil da hun kom opp på Barn er bra!-scenen sammen med datteren Madeleine (9) og kollega Helene Skeie Østhus i Kirkens Bymisjon Haugalandet.

-Det er utrolig kjekt å bli sett og verdsatt av de som stemte på meg, og jeg tror at dette kan bidra til at Skattkammeret når ut til flere mennesker, sa Gunn Marit.

Skattkammeret i Haugesund ble startet av Barbro Ringstad i oktober 2015, og holdt først til i underetasjen i Kirkens Bymisjonbygget i Bjørnsøns gate. Der ble det etter hvert trangt med det mangfoldige utstyret, som inkluderer alt fra skiutstyr til golfsett, paddleboard, fiskestenger og telt/fjellutstyr. Og mye mer. Nå holder Skattkammeret til i romslige lokaler nord i sentrum, nærmere bestemt Haraldsgata 192. Skattkammeret er prosjektbasert, og det ble fra starten innvilget midler til drift for en treårsperiode. Gunn Marit Bjelland er eneste ansatte, utover det er hun avhengig av frivillige som hjelper til i åpningstidene, som er tirsdag og torsdag kl. 18-20 og onsdag kl 10-14.

De som låner utstyr skriver kontrakt for hver gang, og barn under 15 år trenger underskrift av en foresatt. Svært mange har benyttet seg av Skattkammerets tilbud siden åpningen i 2015, og når det er vinter- og påskeferie er det ekstra populært å låne skiutstyr. Skattkammeret er til for alle barn og unge som vil drive med sport og friluftsliv, om det er til fjelltur, skoletur eller til enkel lek ute i nabolaget.

De to andre, gode kandidatene til årets Barn er bra!-pris var Årshis danseskole v/ Orsolya Moharos-Imrik og Besteforeldrenes Klima-aksjon Haugalandet. Alle fikk mange stemmer, men Skattkammeret stakk altså til slutt av med seieren.

AV EVA BIRKELAND ■

Bård Egil Dyrhol (t.v.) og Rune Steensnæs Engedal.

DYRHOL INNSATT SOM SOKNEPREST I ROSSABØ

Med høsttakkefest som ramme, fikk Bård Egil Dyrhol en fargerik innsettelse som sokneprest.

Korger bugnende av høstens grøde ble båret inn av barna som var med i innsettelsesfølget til Dyrhol.

Prost Rune Steensnæs Engedal og menighetsrådsleder Kjell Einar Bergsager stod for selve innsettelsen av Bård Egil Dyrhol.

Den nye soknepresten henvendte seg like mye til barna i kirken som til de voksne. Han holdt en preken der han slo fast at han ønsker en åpen, inkluderende og samlende kirke. Og at budskapet skal være tydelig.

- «EFFATA», vet dere hva det betyr? spurte han forsamlingen.

-Det er på Jesus sitt språk, og betyr «Lukk deg opp!». En dør som åpner seg gir nye mulig-

heter. Som sokneprest åpner jeg meg for Gud og for dere. Og hvordan kan jeg være en god prest for dere? Ved å snakke tydelig og ha et tydelig budskap. Vi må alle være åpne og tydelige.

Dyrhol fremhevet alle de flinke frivillige han møtte dagen før på høstmarkedet.

-Jeg ønsker meg et inkluderende og åpent fellesskap i Rossabø menighet. Og en ny prest kan gi nye muligheter både for presten selv og for menigheten, sa Dyrhol.

Både MiniMaxi, Tween og speiderne deltok på høsttakkefesten i Rossabø kirke, og det hele ble avsluttet med festkirkekaffe.

Bård Egil Dyrhol (50) kommer fra Ørsta i Møre og Romsdal. Han er gift med Elisabeth Dyrhol og har døtrene Frida (17) og Ingrid (13). Sammen bor de i Elisabeths barndomshjem på Porshaug.

Bård Egil har vært prest siden 1995. Først i Oslo og Vaksdal, før han kom til våre trakter der han har vært i Skåre, Aksdal og nå altså Rossabø.

Ifølge venner er Dyrhol godt over gjennomsnittlig god på å lage mat. I tillegg er han kaffe-entusiast og sportsinteressert. Han har spilt en del innebandy tidligere, og er med i Kulaklubben i Udland kirke. Det blir også en del fjellturer, og da er Sunnmørsalpene et absolutt favorittmål.

På TV er det fotball - han er stor Manchester City-supporter - og vintersport. Han skal være et levende leksikon når det gjelder OL-resultater. Om noen spør når, hvor mange eller i hvilke øvelser Bjørn Dæhli tok medaljer i OL? Dyrhol har svaret.

Speidere og barn som deltok på høsttakkefesten.

ET KRONÅR – TROSS ALT

Bør vi hefte oss med detaljer? Stundom kan det ha noe for seg.

For eksempel når vi synger nr. 529 i Norsk Salmebok 2013 og kommer til vers 7.

Det er N.F.S. Grundtvigs (1783-1872) store salme «Vidunderligst av alt på jord». Den har en slik kvalitet – er det blitt sagt – at hvis presten føler at prekenen ble tynn, er det bare å la menigheten synge denne salmen etterpå, så blir alt rettet opp. I Grundtvigs «sangværk» kan vi følge salmens utvikling fra slutten av 1820-årene til den fant sin form på 1850-tallet. Den synges nå med 11 vers både i Danmark og Norge.

At M.B.Landstad (1802-1880) fjernet noe av det typisk danske da han erstattet «Dets glans går opp som aks i vang, som maj i bøgeskove» – med «... som vår i visne skove (nå:lunde)», det får så være. Kanskje også endringen i vers 7, men den er uansett vel verd å legge merke til.

I Norge synger vi:

«La høres kun det rop som går, at riket er lagt øde; Gud kroner like fullt dets år med fruktbarhet og grøde».

Men ikke i Danmark. Der har man beholdt Grundtvigs mye skarpere ord:

«Lad hvisle kun i ormegård, at riget er lagt øde....».

Jeg får nesten frysninger på ryggen hver gang jeg hører dette verset sunget på originalspråket. Her er det altså ikke brautende kristendomsforaktere som gjør narr av evangeliet med billige poeng og store fakter. Det er hvislende slanger som sprer sin trossvek-kende gift: Har Gud virkelig sagt..?

Grundtvig er fullt klar over alle intellektuelle innvendinger og all tvil og anfektelse en troende kan bli rammet av; han kjempet med sin tro (og sin psyke) mer og mindre hele livet. Og kampen står for ham ikke bare mellom ulike kulturtradisjoner eller teologiske fløyer. Det dreier seg dypest sett heller ikke om kampen mellom godt og ondt, men mellom Den gode og Den onde.

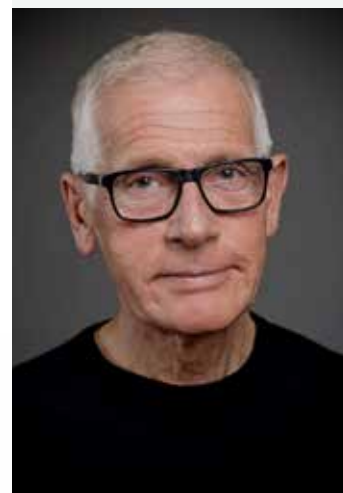
Sistnevnte vet godt at Jesus er verdens frelser, og at hans rike er vidunderligst - det største under - av alt på jord. Og han gjør alt han kan for å forhindre at vi oppdager det samme og fastholder denne tro.

Han kan operere som en brølende løve. Eller skape seg om til en lysets engel. Grundtvig gjennomskuer gudsríkets sleipe og slufiende. Og sier til seg selv og til oss: Pass på, det er – som i paradisetts hage - slangen som er på ferde. Men vær trygg, Jesu Kristi rike er og blir vidunderligst av alt på jord. Bare vent og se, Gud kroner dets år med fruktbarhet og grøde.

JOSTEINS SALMEDRYPP

-Jeg har skrevet ned noen observasjoner og refleksjoner knyttet til salmer. Det er ikke grundige analyser av hele salmer, men korte tekster - små drypp - med fokus på bestemte enkeltheter jeg mener er viktige. Mitt ønske er å dele dette med dem som synes det er interessant. Kanskje i noen tilfeller klargjørende. Om mulig også – slik det er for meg – rett og slett oppbyggelig. Til andakt. Utbyttet blir størst om en har en åpen salmebok og en kopp kaffe for hånden under lesningen.

Jostein Vestbø

Kjartan Leer-Salvesen er ansatt som førsteamanuensis ved Institutt for religion, livs- syn og kyrkjefag, Avdeling for humanistiske fag og lærarutdanning, Høgskulen i Volda. Hans doktoravhandling «På tilliten løs?» er en studie av læreres og presters skjønnsutøvelse i spennin- gen mellom taushetsplikt, meldeplikt og avvergeplikt», utgitt i februar i fjor.

Foreleser Kjartan Leer-Salvesen. Foto: Jan Ivar Vik

Ønsker større kunnskap blant prester om taushetsplikten

Kjartan Leer-Salvesen har skrevet doktoravhandlingen «På tilliten løs?». I følge avhandlingen tolker prester taushetsplikten som så absolutt at alvorlige saker ikke blir meldt videre.

På en fagdag i Rossabø kirke i oktober utfordret Leer-Salvesen, som selv er prest, kirkelig ansatte til å få bedre kunnskap om og bevissthet rundt håndtering av bekymrings- saker. Sammen med prost og tidligere fagsjef i Presteforeningen, Marit Bunkholt, gikk han gjennom hva lovverket sier om taushetsplikt, meldeplikt og avvergeplikt i samtaler med barn og ungdom.

Marit Bunkholt innledet fagdagen med å understreke det store ansvaret prester og kirke- lig ansatte har i møter med barn og unge.

-Vi har ikke ansvar for helheten. Det er flere rundt barnet, som for eksempel skole og hel- sestasjon. Men vi har ansvar når noen fortel- ler noe til oss.

Taushet og avverge

Taushetsplikten er viktig i rollen som prest, og ifølge avhandlingen til Leer-Salvesen sitter det for mange prester langt inne å gå videre med informasjon.

Hva er taushetsplikt?

Det er en plikt til å holde opplysninger om andres personlige forhold hemmelig, og den er regulert i forvaltningsloven og straffeloven.

Taushetsplikten i kirken gjelder for eksempel samtaler i kirkelig kontekst, gjerne benevnt som sjelesorg. Men gjelder taushetsplikten også de under 18 år? Og er samtaler med barn sjelesorg?

Foreleser Marit Bunkholt. Foto: Ann Elin Wang

-Samtaler med barn kan være sjelesorg, men det kommer an på hvordan samtalen er og om den unge kommer med betroelser, mener Leer-Salvesen.

-Konfliktfeltene i dette er respekt for taushets- plikten og for den unge, ønsket om og plikten til å avverge forbrytelser, behovet for å hjelpe når man stadig er bundet av taushetsplikten og foreldrenes krav på å vite, sier Bunkholt.

Taushetsplikten kan settes til side ved sam- tykke eller ved avvergeplikt.

Avvergeplikt innebærer at alle er forpliktet til å «avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli be- gått.» (Straffelovens §196)

Resultater fra case

Kjartan Leer-Salvesen presenterer en case for deltakerne. Den lyder slik:

«Du jobber i kirken og en jente på nesten 14 år ber om en fortrolig samtale. Jenta forteller at hun ble kjæreste med en mann på 18 år på en fest, og at hun har blitt gravid. Hun ber om at du ikke forteller det til noen fordi hun fryk- ter konsekvensene.»

Hva gjør du?

Juridisk har barn rett til å bli hørt i saker som angår dem, og fra 12-årsalder skal det legges stor vekt på barnets mening.

-Men jenta her er under den seksuelle laval- der, og det defineres som en voldtekt. Dette er også et forhold med fare for gjentakelse. Jenta kan heller ikke ta abort uten foreldrenes tillatelse. Her er det helt klart en juridisk av- vergeplikt, slår Leer-Salvesen fast.

I doktoravhandlingen til Leer-Salvesen kan vi lese at 10% av jenter i alderen 14 år har hatt et forhold til en fem år eldre mann. I samme av-

handling står det at 40% av de spurte prestene ville meldt saken ovenfor til barnevernet. Et mindretall av disse ville meldt til politiet iste- denfor barnevernet.

-60% ville altså bryte avvergeplikten her, sier Leer-Salvesen, og føyer til at menn var bety- delig mer villige til å melde fra enn kvinner.

-Samtykke til å dele informasjon eller kontak- te hjelpeapparatet bør i slike tilfeller være et førstevalg. Bruk tid på barnet eller ungdom- men. Gi opplysning, veiledning og støtte. Let sammen etter alternative løsninger, oppfor- drer Bunkholt og Leer-Salvesen.

Om du ikke får samtykke, vil avvergeplikten være eneste alternativ i denne saken.

Avvergeplikten blir utvidet

Deltakerne på fagdagen fikk også en case til:

«Du jobber i kirken. En 15-årig gutt som du kjenner fra menighetsarbeidet ber om å få pra- te alene med deg. Han forteller at han er be- kymret for en navngitt kamerat. Kameraten har blitt stille og innesluttet den siste tiden, han dropper ofte treninger og møter ikke til avtaler. Gutten forteller også at kameraten har det vanskelig hjemme. Kameraten har flere ganger sett at faren har slått og sparket moren.

Det var Rossabø menighet som tok initiativ til fagdagen i Rossabø kirke. Her fra fore- lesningen, med Leer-Salvesen i bakgrunnen. Foto: Eva Birkeland

Gutten ber om at du ikke forteller det til noen fordi han frykter konsekvensene.»

Deltakerne på fagdagen kommer med noen betraktninger om saken. En mener at om ikke kameraten var navngitt, måtte vi sett på om gutten som fortalte dette kunne vært «sin egen kamerat». En annen ville involvert foreldrene til gutten som varslet. En tredje mener det er viktig å være tydelig på at dette kan de ikke sitte alene med.

-Jeg ville ikke gått til politiet, men til barnevernet, sier sistnevnte.

Leer-Salvesen sier avvergeplikten i utgangspunktet tilsier melding til politiet. Men at det kan være riktig å melde til barnevernet hvis alvorret er lavere. Eller man kan melde til begge.

Etter at stat og kirke skilte lag, har ikke kirkelig ansatte lenger meldeplikt til barnevernet. Per i dag er det bare avvergeplikten som gjelder.

-Men avvergeplikten kommer til å bli utvidet framover, og det er viktig at kirken følger opp, sier Leer-Salvesen.

I case nummer to viste undersøkelsen hans at 60 prosent av prestene ville meldt til barnevernet, mens 20 prosent ville gått til politiet. Mange prester mente det var barnevernet sin oppgave å gå til politiet.

Tilliten består

Det fins flere saker som er i gråsonen når det gjelder avverge. I saker som ikke nødvendigvis er dekket av avvergeplikten oppfordrer

Deltakere f.v.: Inger-Mette Brommeland, Arve Dalby, Lars Breivik Hellerdal, Rune Steensnæs Engedal og f.h.: Reidun Flaten Qvale, Torgeir Veia og Arnt Johan Vistnes. Foto: Eva Birkeland

likevel Bunkholt og Leer-Salvesen kirkelig ansatte til å reflektere over om taushetsplikten kan skade mer enn den er til nytte.

-Jeg protesterer i doktorgraden min på at man alltid må holde tett, sier Leer-Salvesen.

Avhandlingen hans har tittelen «På tilliten løs?», og forskningen viser at hjelp uten samtykke i flertallet av tilfellene ikke gikk ut over tillitsforholdet mellom den betroende og den som ble betrodd.

Marit Bunkholt mener vi bærer med oss en utfordrende tradisjon

-Det er en stor misoppfatning blant mange prester at taushetsplikten er absolutt og udiskutabel. Jeg mener vi alle godt kan bygge ned forventningen om taushetsplikt, sier hun.

-Vår taushetsplikt er ikke absolutt, den er betinget. Juridisk kan lover fortolkes og anvendes, og gir dermed rom for skjønn. Å avverge overgrep og mishandling bør være en prioritert oppgave, også i kirken. Det er ikke juridiske, empiriske eller etiske argumenter for å holde på dagens strenge praksis, avslutter Kjartan Leer-Salvesen.

AV EVA BIRKELAND ■

10 BUD FOR HÅNDTERING AV TAUSHETSPLIKT I KIRKEN

På fagdagen i Rossabø kirke ble det også gått gjennom andre aspekter ved taushetsplikten, blant annet hvilket ansvar de ulike yrkesutøverne og frivillige i kirkelig sammenheng har, og hvor mye de kan samarbeide. Foreleserne anbefalte å arbeide fram en felles forståelse blant stab og frivillige. En liten oppsummering i form av disse ti budene ble gitt:

1. Du skal respektere ungdommenes integritet og privatliv
2. Du skal prøve å få samtykke til å dele informasjon
3. Av hensyn til tillitsforholdet skal det være fortrolighet mellom ungdom og trosopplærer
4. Involver kun de andre i menigheten som har bruk for opplysningene for å kunne gjøre sitt arbeid.
5. Skap gode rutiner for informasjonsdeling. Evaluer rutinene jevnlig.
6. Avklar med myndige ungdommer hva foreldre kan informeres om.
7. Vit når du er forpliktet til å dele informasjon med eksterne.
8. Vær forsiktig når du prater om barn/unge på steder der folk kan overhøre hva som sies.
9. Anonymiser grundig når du trenger å søke råd.
10. Diskuter reelle og oppdiktete case med kollegaer. Det skjerper dømmekraften.

FUNN:

Meldeplikten til barnevernet og avvergeplikten i straffeloven er to av sikkerhetssnettene som skal bidra til at skadelige oppvekstvilkår blir oppdaget i tide. Leer-Salvesens studie tydet på en underrapportering både i skolen og kirken.

Profesjonsutøverne framstod som mer villige til å melde til barnevernet eller politiet med utgangspunkt i hypotetiske dilemmaer enn i virkelige situasjoner i yrket.

Meldeplikten og avvergeplikten er individuelle plikter som setter annet lovverk til side. Likevel var taushetsplikten prestenes viktigste begrunnelse for å ikke involvere

hjelpeapparatet, og lærerne oppgav at de melder bekymring tjenestevei opp til rektor.

Leer-Salvesens arbeid og internasjonal forskning tyder på at alvorlige saker kan stoppe opp i systemet. Resultatet kan bli at sårbare barn og unge ikke får den hjelpen de trenger i tide.

Leer-Salvesen konkluderer med at det er behov for mer kunnskap både i skolen og kirken om faresignaler som gir grunnlag for bekymringsmeldinger. Lærere og prester må ta et personlig ansvar for å håndtere bekymringssaker og ikke bare overlate vanskelige vurderinger til ledelsen eller til ungdommen selv.

Avhandlingen «På tilliten løs?» ligger åpen til lesing for alle.

Parallelt med Leer-Salvesens forskningsarbeid arbeidet Presteforeningen, Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep, Diakonforbundet og KUFO med prosjektet «Kirkelige ansattes samtaler med barn og ungdom». Der ble blant annet problemstillinger knyttet til kirkelig ansattes taushetsplikt, meldeplikt i forhold til barns alder og foreldrenes ansvar drøftet. Arbeidet ble ledet av Marit Bunkholt, daværende fagsjef i Presteforeningen. Et hefte om dette kan leses på prest.no.

Velkommen til gudstjeneste

Hver søndag feires det gudstjeneste i byens menigheter. De varierer gjerne i form og innhold, men har en ting til felles: DU er hjertelig velkommen til dette fellesskapet av ulike mennesker, små og store, gamle og unge.

Ring 52 80 95 00 for kirkeskyss – Vi henter deg gjerne!

Alle søndagsgudstjenester i Skåre, Rossabø og Vår Frelzers menigheter starter kl. 11.00 hvis ikke annet er annonsert.

SKÅRE MENIGHET

Udland kirke

Hver søndag kl. 11.00

Kulturkirken Skåre

"Vi vil skape en møteplass mellom himmel og jord for det brede lag av folket, der vi vil samle ulike kulturkrefter og formidle kulturuttrykk gjennom nye og eksperimentelle former." Følg med på annonsering av arrangement fremover

Åpen kirke

Udland kirke er åpen alle hverdager i kontortiden – i tillegg til når det er arrangement i kirken. Kirkerommet kan brukes til stillhet og bønn. Lysgloben kan brukes til tenning av lys.

Bønn

Bønn hver søndag kl. 10.30 i Udland kirke. Vi følger skoleruta.

Kirkekaffe for alle

i Udland kirke etter gudstjenesten.

Søndagsskole

Hver søndag (utenom familiegudstjenester) kl. 11.00 og Udland kirke kl. 11.00 Søndagsskole samtidig som gudstjenesten. For barn fra 0 år. "Hellig Uro" for barn fra 3. klasse i Udland kirke.

ROSSABØ MENIGHET

Rossabø kirke

Alle gudstjenester starter kl. 11.00.

5. november:

Allehelgensdags-gudstjeneste med lystenning.

10. november:

Eritreisk-koptisk ortodoks gudstjeneste kl. 08.00

11. november:

Gudstjeneste

19. november:

Gudstjeneste med utdeling av barnebibel til fireåringer. Mini og Maxigospel synger.

26. november:

Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon.

3. desember:

Vi feirer kirkens nyttår! Speidere og Rossabø skolekorps er med på å gjøre gudstjenesten til en flott innledning på adventstiden!

10. desember:

Adventsgudstjeneste med tegnspråk.

16. desember:

Eritreisk-koptisk ortodoks gudstjeneste kl. 08.00

17. desember:

Vi synger julen inn - gudstjeneste.

VÅR FRELSERS MENIGHET

Vår Frelzers kirke

Velkommen til gudstjeneste hver søndag kl. 11

– dersom ikke annet er nevnt:

5. november:

Jubileumsgudstjeneste Vår Frelzers kirkes kantori 25 år

5. november kl. 18:00

Minnegudstjeneste ifm. Allehelgenssøndag.

12. november:

Høymesse. Nattverd.

19. november:

Høymesse. «Mennesker er ikke til salgs»

26. november:

Høymesse. Nattverd. Søndag for de forfulgte.

3. desember:

Gudstjeneste for små og store. Lysvåken-deltakere. Dåp. Nattverd.

10. desember kl. 18:00

Lysmesse med speidere og konfirmanter. For hele menigheten. Vigsling av diakon Jon Erik Strand.

17. desember:

Sanggudstjeneste: «Nine Lessons and Carols.»

Morgenbønn onsdag kl. 0830

i «Det stille rom» i menighetshuset
Formiddagsbønn fredag kl. 11.00
i Vår Frelzers kirke

Røvær bedehusapell:

12. november kl. 14:00

Høymesse. Nattverd.

10. desember kl. 14:00

Gudstjeneste for små og store. Nattverd. Kirkekaffe.

Julaften 24. desember kl. 13.30:

Julegudstjeneste.

Se også våre nettsider på www.kirken.no/haugesund,
 finn din menighet og velg GUDSTJENESTER fra øverste linje.

Livets gang

*Herren skal bevare din
utgang og din inngang
fra nå og til evig tid.*

Salmenes bok 121, 8

LUTHER VÅR BRUTTER

Overskrifta for denne andakten har eg stole frå ein kollega i eit anna bispedøme, han skulle skriva avhandling om Martin Luther og valte denne litt tullele overskrifta. Det er jo gøy at det rimer, men eg har lært å like overskrifta betre og betre av andre grunnar: For Martin Luther vart ein god «brutter» for oss.

Han gjorde ei stor oppdaging då han i sine studier leste 1. kapitlet i Romarbrevet og fann gull! Her fann han at evangeliet om Jesus Kristus var krafta til frelse for kvar den som trur. Frelsa var ikkje premie for dei fromme gjerningane. Det var ikkje snakk om å betala seg til det. Prisen var allereie betalt av Jesus sjølv. I hans liv, død og oppstode er me alle rettferdiggjort og frie.

Martin Luther som gjorde denne store oppdaginga vart vår trygge storebror (brutter) som jaga vekk anklagarane som spør: Er du sikker på at du er god nok til å kalla deg kristen? Er du sikker på at livet du har levd er bra nok i møte med Gud?

Då har vår «brutter» lært oss å svara stolt: Eg er sikker hverken eg eller andre har levd bra nok i møte med Gud, men Jesus holdt mål og det er Guds rettferd at då holder og eg og andre mål!

Me har feira at det er 500 år sidan Luther gjorde denne oppdaginga. Lat oss framleis feira det ved å minna kvarandre om at Guds nåde og frelse ikkje er noko me skal streva for å oppnå, men noko me allereie har fått. Tru det og ta imot det!

AV ARNT JOHAN VISTNES, SOKNEPREST I SKÅRE MENIGHET ■

DØPTE

ROSSABØ KIRKE

20.august:

Evert Nesheim Velde

27.august:

Brage Rannem

Benjamin Knutsen-Batacin

3.september:

Elias Nøkling

Ingrid Økland

Oda Aase Ramstad

17.september:

Johanna Løkling Aarvik

William Halleland Bratteteig

Mads Vikse Hillestad

Sigrud Lindtner

Ellinor Skjold-Frykholm

1.oktober:

Jakob Heggebo

Eirik Qvale Løvstad

15.oktober:

Lotta Bjoetveit

Olai Håland Eide

22.oktober:

Matheo Jakobsen-Emberland

Gabriel Munoz Johnsen

Magnus Waula

UDLAND KIRKE

20.august:

Tiril Lilleland Sørenes

3.september:

Malene Kyvik Møllerhaug

Julian Sørensen Oanes

Sofie Rimmereide

10.september:

Sanna Sørbo Paulsen

24.september:

Alida Elvestrøm Friestad

8.oktober:

Melissa Angelica Økland

Mie Vestre Risanger

Kasper Vestvik Sørbo

22.oktober:

Emil Bø Emberland

Adrian Stensen Lundal

Christoffer Haug Skippervik

VÅR FRELSERS KIRKE

20.august:

Aleksander Blikshavn

Elli Mejlvang Nonslid

Solveig Flygansvær Odland

Aron Haug Osmundsen

26.august:

Theodor August Tønnesen Nilsen

10.september:

Tobias Matos Åsheim

Sofia Hagland Eriksen

Ada Sundve Jacobsen

Ebbe Støle Sele

Elliot Valen

24.september:

Laurits Sørensen Lønning

Live Kvilhaug Pavlic

Lars Wangen-Vormedal

1.oktober:

Selma Rørvik Soderlund

Dennis Sørensen

15.oktober:

Arya Diksaite

Thale Holmedal Johanson

Anna Kallevik

Maja Kallevik

Viljar Nordbo

Matheo Lundal Sandvik

Nils Bendiksen Vikanes

22.oktober

Wiggo Kongshavn Hordvik

Wilhelm André Quist

RØVÆR BEDEHUSKAPPELL

15.oktober:

Mari Gautesen

STEDT TIL HVILE

VÅR FRELSERS MENIGHET

Jon Tore Jakobsen f. 1977

Jenny Helene Nilsen f. 1936

Finn-Orhå Løvaas f. 1940

Bjørge Jensen f. 1934

Otto Magne Przyborowski f. 1943

Sverre Hanssen f. 1949

Tore Jakobsen f. 1957

Rigmor Nordstrøm f. 1927

Merete Isabell

Eriksen Ervesvåg f. 1988

Bjørn Fredrik Sandven f. 1964

Marie Elise Lothe f. 1929

Vigdis Bjørk f. 1946

Gabriel Fatland f. 1926

Harald Schou Hjorth f. 1925

Harald Schou Hjorth f. 1925

ROSSABØ MENIGHET

Aslaug Kristine Lervik f. 1928

Knut Arvid Andersen f. 1949

Jorunn Ekornsæter f. 1950

Anne Berte Dyrdal Glette f. 1957

Ragnhild Tjessheim f. 1947

Tor Skogland f. 1933

Adrian Larsen f. 2017

Sigrun Oline Larsen f. 1927

Astrid Kristine

Rullestad Kvilhaug f. 1951

Helge Haga f. 1951

Alfhild Wignes f. 1917

Ruth Iversen f. 1923

Terje Jensen f. 1947

Tore Vidar Ellefsen f. 1945

Odd Sjursen f. 1945

Thomas Bakkevig f. 1930

SKÅRE MENIGHET

Anne Lise Haukelid f. 1938

Tordis Wiestad f. 1936

Mimmi Lovise Ramstad f. 1931

Olene Espevik f. 1962

Magne Waage f. 1929

Gunvor Øvrebo f. 1933

Sigfred Johan Opedal f. 1927

Svein Egil Tornes f. 1944

Victor Venseth f. 1946

Torbjörg Karine Aasen f. 1932

Martha Elisabeth Steinsnes f. 1931

Ole Andreas Valand-Lie f. 1930

Inga Aasland f. 1923

SKÅRE MENIGHET SØKER KIRKEVERT-TEAM!

Vi tror på en åpen og inkluderende folkekirke og ønsker å skape et godt miljø rundt gudstjenesten. Derfor vil vi bygge opp kirkevert-team, som kan bidra til et inkluderende fellesskap. Kan DU tenke deg å ta med ektefellen, familien eller en venn, og stille opp som kirkevert to-tre søndager i semesteret? Det handler om å gi et smil til de som kommer, dele ut Skårebuen, ta imot dåpsfamiliene og invitere barn og unge til Søndagsskole og Hellig uro.

Kanskje er dette ditt bidrag inn i menighetsfellesskapet? Ta gjerne med deg hele familien! Kontakt sokneprest Arnt Johan Vistnes for mer info. (av985@kirken.no/90874842)

Foto: Torstein Vikse Olsen

SOLGTE AVISENE SINE PÅ AMANDA SENTER

Avisgruppa på Barn er bra!-festivalen fikk også i år prøvd seg på hektisk redaksjonsliv. I festivaluka i høstferien hadde de først tre dager til å lage saker og reportasjer, før avisa gikk i trykken på torsdagen. Fredag morgen kom de rykende ferske avisene på døra, og alle deltakerne dro ut for å selge det flotte produktet sitt. De plasserte seg på Kvalasenteret, i sentrum, på Oasen og på Amanda senter. På bildet ser vi femteklassingene Martine Sauve Vestvik og Constanse Langøen, som hadde et bra avissalg på Amanda.

DAMER PÅ TUR

11.-15. september var 17 damer fra Skåre menighet på tur til Malaga. Ønsket for turen var å ha fokus på fellesskap og tilhørighet til menigheten. Dagene bestod av ord for dagen, temasamlinger om "meg og min menighet", god mat, fint vær, fellesskap, mye latter, gode samtaler, avslapping og litt shopping.

MARKERER EMLY-FORLIS

5. november er det Allehelgensdags-gudstjeneste i Utsira kirke. Gudstjenesten er åpen for alle, men pårørende til avdøde siden forrige allehelgensdag og Emly-forliset inviteres spesielt.

30. desember 1977 forliste båten Emly utenfor Åkrehamn. Fire sirabuer var om bord, og alle omkom. Dette er nå 40 år siden, og vil bli markert i gudstjenesten. Ordfører Marte Eide Klovning vil legge ned krans ved minnesmerket utenfor kirka. Etterpå inviterer Utsira menighetsråd til utvidet kirkekaffe på bedehuset med musikalske innslag og taler

INTERNASJONAL JAMBOREE

Helgen 21.-22. oktober var det stor Jota (radio) og Joti (internett) jamboree for speidere over hele verden. Dette er årets happening for speiderne, og i Rossabø kirke var det ekstra mange som samlet seg lørdag og søndag. Rundt 60 ungdommer og 20 ledere/medhjelpere i tillegg til 3 radioamatører deltok. Utenom radio- og internett-kontakten med speidere fra andre deler av Norge og andre land, stod blant annet film, bingo, ballspill, hobby, speiderknuter, baking og pizzalaging på tapetet. De fleste overnattet og spiste alle måltider i kirken. Alle speiderne deltok også aktivt med oppgaver på gudstjenesten søndag, i en nesten fullsatt kirke.

Foto: Oddveig Bergsager

KRISTEN LITTERATUR

Allsidig utvalg for hele familien

Andaktsbøker
Diktbøker
Romaner
Biografier
Lokale bøker
CD/DVD
Kort

Bibler og salmebøker

Ulike varianter i oversettelser og designutforminger.

Willow Tree-figurer

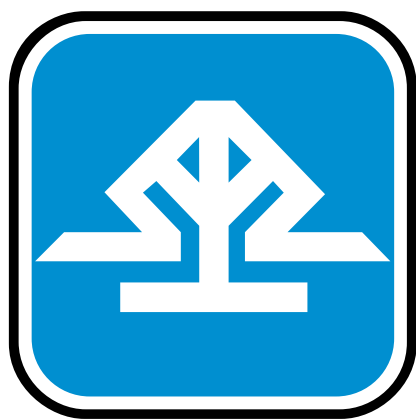
Åtte hyllemeter med ulike figurer

Stort utvalg i BARNEBØKER

KRISTELIG BOKHANDEL

Haraldsgata 119 - Tlf. 52 72 15 30 - butikk@kr-bok.no - facebook

Haugesund
Sparebank

iMi
BEGRAVELSESBYRÅ

50 år i Haugesund

Døgnvakt: 52 70 19 70

Tradisjonsrikt og moderne i nye lokaler

Strandgata 196

Kundeparkering

Egne solister og pianist

Utstilling av gravstein

www.imibb.no

HELT FERSKT LESETIPS

En nydelig bok som gave til deg selv eller andre.

Erfaringer og historier fra livet og hverdagen på Solstein.

Til salgs hos Vili og Vè og på Solstein.

399,-

Vili&Vè SOLSTEIN

Annonser

AvtaleGiro: en enkel, sikker og rimelig måte å gi din gave til Folk og Kirke på

Vi er takknemlige for alle som velger å gi en gave til menighetsbladet vårt. Nå oppfordrer vi til å bruke AvtaleGiro, som gir fordeler for begge parter.

Enkelt. Med AvtaleGiro lar du banken din ordne betalingen for deg.

Sikkert. Du har like god oversikt over betalingen og kontoen din som før.

Rimelig. AvtaleGiro er en av de rimeligste måtene å overføre gavebeløp på. Giver får også skattefradrag for sine gaver.

Fordel for kirken. Rimelig ordning å administrere. Ressursene kan settes inn på andre viktige områder.

Slik kommer du i gang: Gå inn på www.kirken.no/haugesund, velg **GIVERTJENESTE**. Print ut skjema, fyll ut og lever kirkekontoret. **Tusen takk for din gave!**

KVALAMARKA INDUSTRIOMRÅDE - HAUGESUND

Bestill katalog på boligpartner.no

www.nord-motor.no

HAGIA Haugesund
Bønesveien 70, 4260 Torvastad
Tlf. 52 84 67 88

Stiftelsen Karmsund ABR-Senter
Vi har hele behandlingsskjeden innen rusomsorgen.
Tlf. 52 85 90 00
www.stiftelsen-karmsund.no

Nygaardsvn. 6, 5515 Haugesund

Vakker hvile
- stell og tilsyn av gravsted

Friestad Kjøkken & Interiør as
Vestheimvegen 33
4250 Kopervik
Telefon 52845090
www.friestad.as

GEIR SIRNES a/s
AUT. RØRLEGGER
Karmsundgt. 58 – P. b. 2129, 5504 Haugesund
Butikk: 52 80 60 70 – Mob. 408 06 070 – Vakttlf. 41 41 22 22

Svelland Bygg as

Haraldsgt. 140 – 5527 Haugesund

O. J. Hanssen A/S
Haraldsgt. 147 – 5527 Haugesund

Handelsbanken

Skattkjer Skiferindustri as
Ørpetveitvn. 59 Telefon 52 70 42 90
5534 Haugesund. Telefax 52 70 42 91
www.skattkjaer.no E-mail: post@skattkjaer.no

BAKERI & KONDITORI

Hillesland kontorspar
Telefon: 52 73 74 00
E-post: post@hillesland-kontor.no
Åpningstider: 8-16 (mandag - fredag)

HAUGLI BAKERI

DE FINNER VÅRE BUTIKKER HER:
Haraldsgaten 111, Haugesund, tlf. 9808 04 696
Øvregeiten 161, Haugesund, tlf. 52 70 32 22
Rennesøytgt. 10, Haugesund, tlf. 982 21 236
Kafe Espresso, Haraldsgt. 134, Haugesund, tlf. 948 65 987
Kjøkkenentret, Haugesund, tlf. 406 99 469
Mega Storsenter, Kopervik, tlf. 947 91 644
Oasen, Oasen storsenter, tlf. 468 05 559
Amanda Storsenter, tlf. 947 81 572
Sveio sentre, tlf. 941 96 070
Åkåsli sentre, tlf. 947 95 868
Raglamy, Longhammarveien, tlf. 406 99 467

HAUGALAND RENGJØRINGSERVICE A/S
Telefon 52 72 15 55

4 SAFETY
OFFSHORE OG FØRSTEHJELPSKURS
www.4safety.no

oddinges gull & sølv
Haraldsgt. 120 - 5500 Haugesund - Tlf. 52 72 42 89

Ferkingstad og Alsaker
RÅDGIVENDE INGENIØRER VVS - MRIF

STORESUND RØR A/S
Telefon 52 83 09 28

Ekornscæters BLOMSTERFORRETNING
Tlf. 52 72 21 75 - Haraldsgt. 95 - Haugesund

ETR
Elektro & Telecom

TRYGVE TRAFIKKSKOLE
Øvregt. 173 - 5525 Haugesund
Tlf. 40 30 00 80

AA. ODDENES. EFTF
KORREKT & BLIKKENS ÅRERHJELPSKOLE
Haugesund 52 70 32 22

Haraldseid TRAFIKKSKOLE
Tlf. 52 72 10 39
post@haraldseid-trafikk.com

HAGLAND

ALF LEA & Co.
www.dykk.no

BYGGMESTER KOMPANIET

HAUGESUND BEGRAVELSESBYRÅ
Egeland-Eriksen
Tlf. 52 71 60 50

coop Sørvest

INTERFLORA Rossebø Blomster
Salhusveien 148, Tlf. 52 73 73 00
www.rosseboblomster.no

TØGERSEN ELEKTRO
AUT. ELEKTROENTREPRENØR

Rennesøytgt. 12, 5537 Haugesund
Tlf. 52 73 85 40
post@byggmesterkompaniet.no
www byggmesterkompaniet.no

TOOLS MASKINFORRETNINGEN
TOOLS BUTIKKEN PÅ RAGLAMYR
Tlf. 52 86 49 00 • Fax. 52 71 70 71
www.maskinforretningen.no

Circle K Kvala

OPEL
Åkra Bil
Diktervegen 8, 5538 Haugesund
52 70 60 00
www.oakrabil.no

1 PER VELDE AS
EN GOD KONTAKT

Karsten Bjellanc
- nærreprentøren på Haugalandet

AutoMester
Birger Aase Bilrevisita as
5500 Haugesund
Telefon 52 73 70 25

Prøv byens beste bilvask

Åkra Bilimport
Rådhusgaten 4270 Åkrehamn
52 84 55 00
www.oakrabilimport.no

HAUGESUNDS Elektriske
AUT. INSTALLATØR
Skjoldavegen 121, 5519 Haugesund
Tlf. 52 71 77 11 - E-post: post@haugel.no

Konikk 3 Tannleger
Karmsundgt. 59 B, Postboks 4093, 5506 Haugesund
Telefon 52 01 08 60

ROSSABØ MENIGHET

Se www.kirken.no/rossabo

Jubilantfest

Onsdag 8. november kl. 11.00 inviterer Rossabø menighet til jublantfest for deg som fyller 75, 80, 85 osv. Sammen med en ledsager vil du bli invitert til god mat og variert program. Invitasjon vil bli sendt i posten.

Konfirmant- KickOff!

Torsdag 23. november kl. 18.00 inviteres alle konfirmanter i Rossabø menighet med foreldre til konfirmant-KickOff i Rossabø kirke.

Adventssamlinger for små barn i følge med foreldre eller besteforeldre

Velkommen til småbarnssang i adventstiden for 1-2 åringer, sammen med foreldre eller foresatte, der vi synger julesanger, bruker bevegelser og instrumenter og lyttening. Sammen skaper vi god og rolig julestemning, men med bevegelse, liv og variasjon for aktive små barn.

Vi møtes de fire tirsdagene i adventstida kl. 17.00-18.00.

Påmelding: Meld deg på via nettsiden vår. Påmelding finner du på www.kirken.no/rossabo.

Pris: Gratis

Invitasjoner blir sendt i posten!

NYHET!!

Strikkekafe

Velkommen til strikkekafe i kirkestuen i Rossabø kirke kl. 20.00 den siste onsdagen hver måned! Neste gang er onsdag 29. november!

G-miks – lunsjkonserter i Rossabø kirke tirsdag kl. 11.00

21. november: Luana Gundersen, fløyte og Alie Hamberg, orgel/piano.
19. desember: forteller Anne Elisabeth Skogen og Alie Hamberg.

Konserter i advent

3. desember:

Tradisjonen tro inviterer Frelsesarmeen til adventskonsert i Rossabø kirke kl. 17.00.

1. desember kl. 18.30:

koncert ved Kulturskolen.

14. desember kl. 17.30:

fremfører Rossabø Minigospel, Maxigospel og Tween julemusikalen skrevet av Silje N. Dahl og Goos ten Napel.

VÅR FRELSERS MENIGHET

Se www.kirken.no/varfrelser

KULTURNATT

Fredag 10. november og lørdag 11. november er det Kulturnatt i Haugesund. Kjøp deg en button og lag deg en løype – dette er en super anledning for hele familien å få med seg mye kultur på en helg.

Følgende skjer i kirken vår:

SALMEMARATON fredag kveld v/ Goos ten Napel, Alie Hamberg og Håvard Skaadel.

KLOKKESPILLKONSERT lørdag kl. 12.00 v/ Goos ten Napel

AVSLUTNINGSKONSERT lørdag kl. 21.30: «To rustne herrer», Ole Paus og Jonas Fjeld.

SYKEHJEMSPREST
ANNE HELENE JØRSTAD

ÅPENT MØTE

MANDAG 27. NOVEMBER KL. 18 - VÅR FRELSERS MENIGHETSHUS

JULAFTEN-KOR

Kantor Goos ten Napel vil også i år ha med glade sangere på julaftens første gudstjeneste i Vår Frelses kirke. Vil du bli med? Ta kontakt med kantor Goos ten Napel på tlf. 982 42 076!

SUPERTORS DAG – FOR ALLE

Høstens siste supertorsdag: 23/11, kl. 16.00-19.00. Middag og kaffe serveres fra kl. 16.00. Aktiviteter begynner kl. 17.00 for dem som vil være med.

SKÅRE MENIGHET

Se www.kirken.no/skare

Fredag 10. november 2017 fra Udland kirke kl. 0830

VIL- MARKSTUR

PLAN
B

Når plan A ikke lar seg ordne, altså en dag på skolen, stikker vi til skogs! Spennende ting vil skjue. Vi går, klatrer og bærer hverandre gjennom skogen fra nord til sør. Vi lager pil og bue, finner skatter og ser etter ville dyr!

Husk: Gode turklær/regntøy, tursko/støvler, og liten tursekke med mat og drikke.
Pris: 150,- ta med ved oppmøte. Dagen avsluttes kl. 15.00.

PÅMELDING: Ved oppmøte! Info: 93415416 (Tom)

LYS VÅKEN

-for barn i 5. og 6.klasse!

2.-3. desember i Udland kirke.

Spennende saker
med overnatting i kirken!

Blir du med?

Påmelding på www.kirken.no/haugesund
(finn påmelding til Lys Våken i Udland kirke)

LØRDAGSGODT

for 10-12 åringer

Høstens siste LØRDAGSGODT er 25. november kl. 12.00-14.00 på Vår Frelses menighetshus.

Pris pr. gang: **Kr. 30,-**. Ansvarlig: Lisbeth Carina Sigveland Andersen, 452 10 007. LørdagsGODT er noe godt på flere måter: Aktivitet, lek, formidling, kafé som følger trosopplæringsplanen for denne aldersgruppen. Kaféen er åpen for hele familien!

VÅR FRELSERS KIRKES KANTORI FYLLER 25 ÅR!

Og slik feirer de:
Søndag 5. november
Kl. 11.00: Jubileumsgudstjeneste for hele menigheten
Kl. 20.00: Jubileumskonsert.

Jakten på Luthers rose

Kjenner du Luther-rosen?

Fra 1520-årene brukte Martin Luther rosen som sitt segl.

Siden er den spredt over hele verden, fra Ildlandet i sør til Finland i nord, fra USA i vest til Sør-Korea i øst. Men hos oss?

Vi har vært ute på en aldri så liten høstjakt i lokale gudshus. Det er jo 500 år siden Martin Luther lanserte sine 95 teser som satte i gang reformasjonen.

På bjelke

I Skåre kirke finnes det symboler på bærebjalkene inne i selve kirkerommet. Høyt på søylene fremst i kirkeskipet finnes det roser, forgylt. Er det en Lutherrose? Den har fire kronblader, Lutherrosen har fem. Nære på.

Fembladet rose på en stol i koret i Vår Frelsers. Foto: Knut Meland

En rose av gull i Skåre kirke
Foto: Knut Meland

På stol

I Vår Frelsers kirke da? Kan arkitekt Halleland ha hatt sans for Luthers personlige segl? Om så var, har han skjult det godt. Verken vegger eller tak – eller glassmalerier viser tegn til reformatorens rose. Men hva ser vi på stolene i koret? En rose med fem kronblader, utskåret i tre. Langt fra noen prangende plassering – og plassert på en stilk med blader som kan få oss til å tro at det kanskje ikke var Lutherrosen likevel. Så langt vår lille lokale høstjakt.

Jakter 2017 roser

I delstaten Sachsen-Anhalt, der du finner både Luthers fødeby Eisleben og Wittenberg, der vi har hørt at han hengte opp sine 95 teser, har man satt i gang en større jakt på Lutherrosen. Målet er å samle inn digitale bilder av 2017 Lutherrosen fra alle verdensdelene i løpet av jubileumsåret. Etter hvert som nye roser ankommer, blir de plottet inn på et verdenskart, som du kan se på internett. Lenke til kartet finner du her: <https://www.martinluther.de/en/aktuell/2017-lutherrosen-fur-2017>

Ingen i Norge?

Vi fant at det var registrert funn både i København og Stockholm, men ennå ingen i Norge. Det går an å sende digitale Lutherrosen med epost til presse@martinluther.de eller via Facebook, Instagram eller Twitter med merket #Lutherrosen2017.

Lutherrose – i fargelagt utgave. Det begynte med at Luther fikk laget et sylindrisk stempel for å vise at hans skrifter var ekte trykk. Etter hvert ble det et kjennetegn for hans teologi og et av den evangelisk-lutherske kirkes mest kjente symboler.

Slik ser den ut

Den første versjonen av Luthers rose ble brukt på tittelsiden i hans verker fra tidlig i 1520-årene og var i svart og hvitt. Den hadde Martin Luthers initialer. Senere begynte boktrykkerne å bruke farge i bøkene hans. Lutherrosene ble da møysommelig fargelagt for hånd.

Luthers egen forklaring på rosen finner vi i et brev fra 8. juli 1530. Den er slik:

«Først er det et svart kors i et hjerte med naturlig farge. Dette er for å minne meg om at det er troen på Den korsfestede som frelser oss. Hver den som tror av hjertet vil bli rettferdiggjort (Romerbrevet 10,10). Det er et svart kors, som dreper og fører til smerte, men det etterlater hjertet med naturlig farge. Det ødelegger ikke naturen, det vil si, det dreper oss ikke, men holder oss i live, for den rettferdige skal leve i troen på Den korsfestede. (Romerbrevet 1,17). Hjertet skal stå midt i en hvit rose. Dette skal vise at troen gir glede, trøst og fred. Det setter den troende inn i en hvit gledens rose. Troen gir ikke fred og glede slik verden gir (Johannes 14,27). Derfor må rosen være hvit, ikke rød. Hvit er fargen til ånder og engler (jamfør Matteus 28,3 og Johannes 20,12). Denne rosen skal stå i et himmelblått felt som symboliserer at en gledens ånd og tro er begynnelsen på en himmelsk, framtidig glede, som begynner nå, men gripes i håpet, men ennå ikke fullendt. Rundt det blå feltet er en gylden ring for å symbolisere at velsignelsen i himmelen er fullkommen, hinsides all glede og bedre enn noen eiendom, på samme måte som gull er det mest verdifulle og dyrebare metall.»